

NOVI POSTAV

MODERNE GALERIJE

Frano Dulibić

U ZAGREBU

Moderna galerija, Zagreb

Otvorenje: 30.12.2005.

Autor koncepcije: Igor Zidić

Autor arhitektonskog projekta obnove

Moderne galerije: Željko Kovačić

Nakon iznimno dugotrajnog razdoblja (1993.-2005.) obnove prostora Moderne galerije napokon možemo vidjeti djela koja toliko dugo nisu bila dostupna. Istodobno, dobili smo prostor koji opremom zadovoljava svjetske muzejske standarde u svim segmentima. Stoga se brojna prigovaranja koja se sažimaju u pitanju “zašto ta obnova toliko traje” brzo zaboravljaju. Obnova prostora izvedena je prema projektu arhitekta Željka Kovačića uz suradnju ravnatelja Igora Zidića. Svjetlo je postavljeno na primjeren način, uvedena je tehnologija za odgovarajuće mikroklimatske uvjete za umjetnine, protupožarna i sigurnosna zaštita, most koji je omogućio kružni ophod kroz prostor, sanitarni čvor za posjetioce Galerije, dizalo za invalide te galerijski dućan i garderoba na samom ulazu podno stepenica. Sve su to brojne novosti

koje treba pozdraviti. Izložena djela doista moraju biti čuvana i prezentirana na primjeren način.

NOVOSTI U POSTAVU

Osmerokutno predvorje kojim započinje novi postav, a to je prostor koji ima orijentacijsku funkciju, osmišljeno je na drugačiji način od privremenog postava koji je bilo moguće vidjeti u djelomično obnovljenom prostoru između 1998. i 2000. godine. Stari postav s djelima Bukovca, Čikoša Sesije i Medovića sada je dopunjen skulpturama Šime Vulasa i Miroslava Šuteja. Gornji dio prostora dijagonalno presijeca lagana mosna konstrukcija koja se dobro uklopila u prostor i omogućila za galeriju toliko važan kružni ophod. Time je na simbolički način zaokružen spoj starog i

novog između slikarstva, skulpture i arhitekture. Zatim slijedi postav devetnaestog stoljeća koji započinje s Jaschkeom i Fernkornom i u idućih nekoliko dvorana nema većih iznenađenja. Uočava se da autor postava kronološko nizanje često nastoji podrediti stilskoj i likovnoj srodnosti, a u nekoliko navrata i nepotrebnim kontrastiranjem izrazitih različitosti suvremenika (primjerice Kraljevića i Bukovca). Nekoliko djela koja su po prvi put uključena u stalni postav značajan su doprinos. To se odnosi prije svega na Vidovićev diptih *Mali svijet* iz 1904. godine u secesijskom okviru. Diptih je doprinos cjelovitijoj slici Vidovićeve opusa koja se može steći u Galeriji. Istodobno, između spomenute slike i Bukovčeve *Magdalene* nalazi se desetak godina kasnije nastalo ekspresionističko platno Ljube Babića (*U atelieru*, 1912.) koje pripada drugom vremenu, senzibilitetu, načinu slikanja, ukratko, kojem je mjesto nekoliko dvorana dalje i teško je naslutiti argumente zbog kojih se nalazi na tom mjestu.

U novom postavu skulpture su dobile više prostora i više dolaze do izražaja. Dobro je da su i medalje Kerdića, Valdeca i Frangeša Mihanovića dobile svoje zasluženno mjesto. Ipak, središte reprezentativne ovalne dvorane moglo je biti mnogo efektnije iskorišteno, primjerice, za samostojeću skulpturu monumentalnijih razmjera umjesto vitrine za medalje.

STARE I NOVE ZAMJERKE I POHVALE

Autor postava Igor Zidić načinio je mnoge izmjene u odnosu na postav iz 1998.-2000. godine. Sadašnji postav na prvom katu djeluje pročišćenije. Razlog tomu je nešto manje izloženih djela i njihov promišljeniji raspored.

Kod postava koji je određen htijenjem da se pokaže što je moguće više postoji opasnost da se djela međusobno potiru, da jedna drugima poništavaju likovne kvalitete potpuno različitim izražajnim svojstvima. U sadašnjem postavu prvog kata Zidić je na mnogo mjesta izbjegao takve "sukobe" u odnosu na postav iz 1998.-2000. godine. Primjerice, u novom postavu Gecanov *Cinik* dobio je zasebnu zidnu plohu kakvu zaslužio je takvo antologijsko platno i nije više "zagašen" drugim slikama. Dva Steinerova platna sada možemo vidjeti u njihovoj delikatnoj tonskoj finoći, dok su ranije stajala uz platno Karla Mijića. Tada je Mijićevo platno izgledalo gotovo fluorescentno, a Steinerova platna djelovala su blijedo, ukratko, bio je to jedan od spojeva nespojivog. Novo nabavljeno platno Milivoja Uzelca velikog formata *Tri ženska akta* (oko 1930.) doista predstavlja atrakciju novog postava, kao i nekoliko drugih novootkupljenih djela. No Uzelčev nezaobilazni i upečatljivi *Autoportret pred barom* veliki aktovi su "progutali". S druge strane, neki su slikari brojem i izborom djela sada bolje predstavljeni, poput Vladimira Varlaja.

Na drugom katu dočekuju nas djela grupe *Zemlja* i grupe *Trojica*. U nastavku prostor ispunjavaju platna velikog formata koja su često zbijena u dva reda te je izrazito uočljiva pretjerana natrpanost prostora drugog kata u odnosu na prvi. Na pojedinim mjestima prostor podsjeća na prodavaonicu umjetnina. Iza mosta koji je omogućio kružni ophod Galerije, a koji nadvisuje ulaznu dvoranu, postamenti skulptura primjerenije su dizajnirani od onih na prvom katu. Dok sivi metalni postamenti na prvom katu završavaju smeđom mramornom pločom koja nepotrebno odvlači pozornost od skulpture,

mного su primjereniji, neutralniji i jednostavniji postamenti boje pijeska na drugoj dionici gornjeg dijela postava koji skulpturama omogućavaju da dođu do punog izražaja. Posebna malena prostorija spretno je prilagođena za projekcije video-radova. Stalni postav drugog kata završava sve većim udjelom fotografija u postavu. Osim što su fotografije "pojele" dio dragocjenog prostora slikarstvu, teško je pretpostaviti što neupućeni posjetilac Moderne galerije može misliti o povijesti naše fotografije kada vidi ovih nekoliko fragmenata. Bilo bi bolje da se otkup djela strateški koncentrira na "krpanje rupa" u fundusu slikarstva i skulpture. Isto vrijedi i za strip Mirka Ilića kojim završava stalni postav, a koji stoji izvan konteksta povijesti stripa. Moramo postaviti pitanje čemu fragmenti povijesti fotografije i stripa, odnosno zašto toga ima, a nema plakata, ilustracija, karikatura, suvremene grafike i drugog. Popis svega čega nema bi bio izrazito dug i besmislen, kao što ne vidimo smisla niti u fragmentima iz povijesti fotografije i stripa.

HORROR VACUI

U čitavom postavu uočava se nedostatak muzeografskih pomagala, no vjerujemo da će s vremenom i to biti ispravljeno. Iza prve dvorane na prvom katu postoji mali prostor koji je namijenjen prezentaciji povijesti Galerije i palače Vranyczany u kojoj se Galerija nalazi od 1934. godine, što je novina za pohvalu, no prostor još nije dovoljno osmišljen. Primjerice, na spomenutom mjestu koje je posvećeno povijesti Galerije nedostaje izložena sažeta povijest Galerije kroz kronološki prikaz najznačajnijih datuma. Zatim, već u prvim prostorijama postava čak i upućeniji

posjetilac imat će ponekad problema u odgonetanju o kojoj slikarskoj ili grafičkoj tehnici se radi jer tehnike nisu navedene u legendama. Zidićev postav nastoji pokazati što više te se služi i zidnim ploham koje se nalaze iznad vrata. Čemu do te mjere izražen *horror vacui* kad te slike nije moguće dobro vidjeti? Na takvom mjestu izložen je i triptih Mirka Račkog *Pred vratima smrti*. Riječ je o slici koja je fizički prevelika za prostor iznad vrata, a likovno i ikonografski isuviše intrigantna da bi visjela na takvom mjestu. U istom prostoru Bukovčeva *Skica za Danteov Raj* nepotrebno se "gura" uz Čikoševu scenu iz Apokalipse, jer tom skicom posjetilac ne dobiva neku nužnu kariku Bukovčeva opusa, a Čikoševim *Apokalipsama* kontrapunkt *Raja* samo je smetnja. Treba napomenuti da i neki okviri "guše" slike, prevelikom profilacijom i neprimjerenom bojom.

PROSTOR ZA VJERNU PUBLIKU I GENERACIJE KOJE DOLAZE

Mogli bismo nastaviti nizati kritičke opaske, no u ovom trenutku ne smijemo zanemariti sve što je učinjeno dobro, a što će služiti generacijama koje dolaze. Iznimna posjeće-

nost Galerije u prva dva mjeseca nakon otvorenja na najbolji način potvrđuje golem interes najšire publike. Utješno je vidjeti da nakon dugog razdoblja obnove još uvijek kod velikog broja ljudi postoji potreba za periodičkim posjetima Modernoj galeriji i da Moderna galerija ponovo postaje mjesto izučavanja i polemiziranja, susretanja i komuniciranja, te naposljetku jednostavnog uživanja u slikama i skulpturama. Prema Galeriji ponovo kreće i rijeka školaraca, studenata likovnih akademija i povijesti umjetnosti. Napomenimo i da je Galerija tiskala knjigu *Povijest palače, ustanove i obnove*, koja je vrijedan doprinos njezinoj historio-

grafiji. Katalog Galerije još je u pripremi. Na kraju treba istaknuti da je hvalevrijedno što je prostor opremljen u skladu s međunarodnim standardima bez obzira složili se ili ne sa sadašnjom koncepcijom postava. Ističemo to u kontekstu žalosne činjenice da mnogobrojni galerijski i muzejski prostori u Hrvatskoj koji čuvaju artefakte nacionalnog značaja još uvijek nisu opremljeni niti približno spomenutim standardima. Kada je riječ o likovnom postavu i izboru djela, znamo da su stalni postavi jedan od najdelikatnijih poslova povjesničara umjetnosti, te su stoga i najizloženiji kritičkom razmatranju.